

دوران پارینه سنگی تکنولوژی آموزشی!

علم جدید و ترکیبی تکنولوژی آموزشی که تاریخ نامگذاری و آکادمیک شدن آن، هنوز به یک سده نرسیده، دوران های گوناگونی را در تکوین خود سپری کرده است. امروزه، دانشمندی که در حوزه علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی کار می کند، پنج دوره مجزا و قابل تفکیک را برای بررسی مباحث و سیر تحولات این رشته از دانش برمی شمارند. از دید آنان، این پنج دوران، این گونه است.

* دوران ماقبل تکنولوژی آموزشی :

این دوره، به سال هایی اطلاق می شود که در امر آموزش تنها از «زبان» استاد و «گوش» دانشجو استفاده می شده که البته بعد از اختراع خط، نوشتار نیز به آن اضافه شده است. در واقع، آن چه امروزه از آن به نام «آموزش مبتنی بر گچ و تخته» نام می برند، شاید صورتی از آموزش های دوران ماقبل تکنولوژی آموزشی باشد که اندکی بهینه شده است.

* دوران اول تکنولوژی آموزشی

از خلقت بشر تا حدود سال های آغازین قرنی که پشت سر گذاشتیم، در دوران ماقبل تکنولوژی آموزشی به سر می بردیم. از این سال ها و با راهیابی گسترده انواع وسایل کمک آموزشی ، نقشه ها ، چارتهها ، ابزارها و تجهیزات مورد استفاده در فرآیند یاددهی - یادگیری به امور آموزشی، وارد دوران اول می شویم؛ دورانی که تا حدود سال های پایانی دهه ۱۹۵۰ میلادی ادامه می یابد و بعدها که دانش تکنولوژی آموزشی شکل آکادمیک پیدا می کند، از این دوران، به عنوان «بعد سخت افزاری تکنولوژی آموزشی» یاد می کنند.

در اواخر این دوران، استفاده از وسایل آموزشی در امر یادگیری به مسئله ای مهم تبدیل شده بود و یادگیری بهینه، به آموزشی اطلاق می شد که حتما در آن، از وسیله یا وسایلی هم بهره گرفته شود

* دوران دوم تکنولوژی آموزشی :

از ابتدای دهه ۱۹۵۰ و همزمان با بلوغ دوره سخت افزاری، مباحثی در امور آموزشی پدید آمد که ضمن زیرسوال بردن استفاده محض از وسایل، مقوله دیگری را پیش می کشید. در این دوران، استفاده محض از ابزارها، جای خود را به بهره گیری توأمان ابزارها و روش ها داد. در این دوره، بر استفاده از روش های متنوع یاددهی - یادگیری، تکنیک های گوناگون ارزشیابی از آموخته های دانش آموزان، شگردهای گسترده مرتبط با تدریس، روان شناسی تربیتی و مباحث مربوط با مدیریت یادگیری تاکید می شد. از این دوران، که حاکمیت مطلق آن (در کنار تضعیف شدن بعد وسیله ای

تکنولوژی آموزشی)، تا سال های پایانی دهه ۱۹۷۰ میلادی ادامه یافت، بعدها با عنوان «بعد نرم افزاری تکنولوژی آموزشی» یاد کردند.

*دوران سوم تکنولوژی آموزشی

:این دوران، شاهد آشتی و تعامل بعد سخت افزاری و نرم افزاری تکنولوژی آموزشی و استفاده متعادل از هر دو بعد در امر آموزش هستیم.

در کنار این امر، همچنین مفاهیمی همچون «حل مسئله»، «مشکل گشایی»، «شناخت و فراشناخت»، «نگرش سیستمی» و... در امور آموزشی به گوش می رسد که همگی نتیجه بروز بعد سوم تکنولوژی آموزشی به نام «بعد مشکل گشایی یا Problem Solving» است. در این دوران، که هنوز هم به نوعی در داخل آن به سر می بریم، آموزش به مقوله ای تخصصی و پیچیده تبدیل شده است که سخت افزار و نرم افزار و مهارت های مشکل گشایی به یاری یکدیگر، فرآیند یاددهی - یادگیری را حلاوتی دیگر می بخشند.

*دوران جدید تکنولوژی آموزشی :

به گمان عده ای از صاحب نظران، با ظهور و گسترش کامپیوترهای شخصی در امر آموزش، ورود بسته های آموزشی * نوشتاری و یا نرم افزاری به مدارس و دانشگاه ها و در سال های اخیر آموزش های مجازی، یادگیری الکترونیکی و دانشگاه ها و مدارس هوشمند، تکنولوژی آموزشی وارد دوران جدید خود شده است. در این دوران، نقش استاد و معلم از انتقال دهنده صرف اطلاعات به راهنما و تسهیل کننده فرآیند یاددهی - یادگیری تبدیل شده و تکنولوژی آموزشی، ضمن بهره گیری از داشته ها و آموزه های چهار دوران پیشین خود، به ابزارها و تکنیک های جدیدی نیز مجهز شده است. با مرور شتابزده بر پنج دوره تکنولوژی آموزشی، نمی خواهیم در این ستون که نگاهی بیش نیست، کلاس و عطف و خطابه راه بیاندازیم، بلکه می خواهیم هشدار بدیم به اهمیت بهره گیری از این دانش در دانشگاه ها و مراکز آموزشی و اظهار امیدواری کنیم تکنولوژی آموزشی در دانشگاه ها و مدرسه های کشور، لااقل در دوران پارینه سنگی خود سیر نکند و دانشجویان و دانش آموزان ما، یادگیری های شیرینی را تجربه کنند

بسته آموزشی چیست؟، تالیف: اشترانی، انتشارات چاپار فرزندگان، ۱۳۸۰ (چاپ دوم).